

دگرگونی واجی بر پایه‌ی دستور ورنر در زبان‌های ژرمنی و شمول آن به زبان‌های ایرانی

نوید فاضل*
پژوهشگر آزاد

چکیده

واک‌دار کردن همخوان‌های سایشی بر پایه‌ی «دستور ورنر»، در برساختن بُن‌های فعل در زبان‌های ژرمنی، نام «دگرگونی واجی» به خود گرفته است. این ویژگی در دستور زبان پارسی نو نیز وجود دارد؛ به طوری که دگرگونی‌های آوایی‌ای که در روند برساختن بُن‌های فعل از ریشه‌ی فعل پدید می‌آیند، از پیچیده‌ترین گفتمان‌های آوا-شناسی به شمار می‌آیند.

این نوشته تلاش می‌کند تا نشان دهد که این پدیده برای زبان پارسی نو نیز صادق است. بر مبنای یافته‌های این پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که دستور سنتی زبان‌های ایرانی با سانسکریت و زبان‌های اروپایی تا اندازه‌ی بالایی خویشاوند است، اما این خویشاوندی به فراموشی سپرده شده است. همان‌گونه که پدیده‌های «دگرگونی واجی» و «واکه‌آرایی هند و اروپایی» نشان می‌دهند، بررسی زبان‌های خویشاوند، می‌تواند راه‌گشایی برای ریشه‌یابی دستورهایی باشد که بر زبان‌شناسی، واج‌شناسی و آواشناسی زبان‌های ایرانی، حکم‌فرما باشد.

کلیدواژه دگرگونی واجی، دستور ورنر، زبان‌های ژرمنی، زبان‌های

ایرانی.

---

*navid@fazel.de